

Sygn. akt II DSS 15/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Adam Tomczyński (sprawozdawca)

Ławnik SN Józef Kowalski

Protokolant Marta Brzezińska

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym
w K. Rafała Dorosa oraz z udziałem pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości
Dariusza Kupczaka

w sprawie A. T. - sędziego w stanie spoczynku

obwinionej z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001. Prawo o ustroju sądów
powszechnych

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 13 lutego 2020 r.,
odwołania Ministra Sprawiedliwości oraz obrońcy obwinionego od wyroku Sądu
Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) z 19 kwietnia 2019 r., sygn. akt
ASD (...),

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok Sądu Dyscyplinarnego przy
Sądzie Apelacyjnym w (...) z 19 kwietnia 2019 r., sygn. akt ASD (...);

II. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

II DSS 15/19

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego w Sądzie Okręgowym w K. wniósł o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej A. T. – sędziego Sądu Rejonowego w M. w stanie spoczynku, jako obwinionej o to, że:

w okresie od lipca 2014 r. do marca 2015 r. jako sędzia Sądu Rejonowego w M., orzekająca w Wydziale Ksiąg Wieczystych dopuściła się rażącego i oczywistego naruszenia przepisów prawa, a to przepisu § 92 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 21 listopada 2013 r. w sprawie zakładania i prowadzenia ksiąg wieczystych w systemie informatycznym w związku z art. 76 § 1 i art. 24 § 3 ustawy z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 2204) w ten sposób, że po wyodrębnieniu nieruchomości lokalowej z nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) i założeniu nowej księgi wieczystej dla wyodrębnionej nieruchomości (...) nie przeniosła z urzędu niezwłocznie hipoteki łącznej do nowo zakładanej księgi wieczystej dla wyodrębnionego lokalu, a czynność tą wykonała dopiero po upływie 8 miesięcy od założenia księgi wieczystej (...) dla wyodrębnionej nieruchomości, tj.

o popełnienie przewinienia służbowego z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 52).

Wyrokiem z 19 kwietnia 2019 r. Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w (...) uznał obwinioną sędziog Sądu Rejonowego w M. w stanie spoczynku A. T. winną popełnienia zarzucanego jej przewinienia służbowego z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych i za to, na podstawie art. 109 § 1 pkt 2 tej ustawy wymierzył jej karę nagany. Ponadto kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Od powyższego orzeczenia zostały wywiedzione dwa odwołania.

1. Odwołanie Ministra Sprawiedliwości.

Minister Sprawiedliwości w dniu 9 lipca 2019 r. złożył odwołanie od powyższego wyroku Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym na podstawie art. 121 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych na niekorzyść obwinionej, zaskarżając wyrok w części orzeczenia o karze. Na podstawie art. 427 § 2 i art. 438 pkt 4 kpk w związku z art. 128 Prawa o ustroju sądów powszechnych zaskarżonemu wyrokowi zarzucił rażącą niewspółmierność – łagodność – orzeczenia o karze, polegającą na wymierzeniu za przypisane przewinienie dyscyplinarne kary nagany, będącą wynikiem nieuwzględnienia we właściwy sposób wagi i ciężaru gatunkowego popełnionego deliktu dyscyplinarnego; jego szkodliwości zarówno społecznej, jak i dla służby oraz niedostatecznym uwzględnieniu jaskrawych okoliczności obciążających. Podnosząc ten zarzut, na podstawie art. 427 § 1 kpk w związku z art. 128 Prawa o ustroju sądów powszechnych wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez wymierzenie obwinionej na podstawie art. 104 § 3 pkt 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych kary dyscyplinarnej zawieszenia podwyższenia uposażenia, o którym mowa w art. 100 § 3 tej ustawy, na okres jednego roku.

2. Odwołanie obrońcy obwinionej.

Od wyroku Sądu Dyscyplinarnego w dniu 5 sierpnia 2019 r. złożył też odwołanie obrońca obwinionej adw. D. S., który na podstawie art. 121 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej kary na korzyść obwinionej. Na podstawie art. 427 § 2 i art. 438 pkt 4 kpk w związku z art. 128 Prawa o ustroju sądów powszechnych wyrokowi temu zarzucił rażącą surowość orzeczonej wobec obwinionej kary, polegającą na wymierzeniu za przypisane obwinionej przewinienie dyscyplinarne kary nagany, podczas gdy właściwą karą za zachowanie obwinionej winna być kara upomnienia jako kara w pełni uwzględniająca wagę i ciężar przewinienia dyscyplinarnego, stopień społecznej szkodliwości oraz szereg występujących w sprawie okoliczności łagodzących. Dlatego na zasadzie art. 427 § 1 i art. 437 § 2 kpk wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie obwinionej kary dyscyplinarnej upomnienia przewidzianej w art. 104 § 3 pkt 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie Ministra Sprawiedliwości i odwołanie obrońcy obwinionej nie zasługują na uwzględnienie, a orzeczona kara dyscyplinarna jest właściwą reakcją na popełnione przez obwinioną przewinienie dyscyplinarne.

Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w (...) co do oceny stanu faktycznego w sprawie, który nie budzi wątpliwości i nie był przedmiotem zarzutów odwoławczych ani Ministra Sprawiedliwości, ani obrońcy obwinionej. Bezsprorna jest również sama wina obwinionej. Zgłaszane przez nią na etapie postępowania przed sądem I instancji zastrzeżenia i oceny słusznie zostały też zakwalifikowane jako niedopuszczalne, przy czym najważniejsze elementy strony przedmiotowej przewinienia obwiniona *de facto* potwierdziła. Dotyczy to w szczególności jej zachowania objawiającego się w dokonaniu wpisu dotyczącego hipoteki łącznej osiem miesięcy od założenia dla wyodrębnionego lokalu księgi wieczystej, przy czym obowiązek taki ciążył na obwinionej przy zakładaniu księgi wieczystej dla takiego lokalu. Zgodnie z treścią odwołania obrońcy obwinionej, ta nie tylko nie kwestionuje przypisania jej winy, ale uznała także słuszność takiego rozstrzygnięcia.

Spór między stronami postępowania dyscyplinarnego na etapie odwoławczym dotyczył tylko zakresu sankcji dyscyplinarnej orzeczonej wobec obwinionej. O ile w swych zarzutach Minister Sprawiedliwości podkreślił skutki prawne *ad casum* przewinienia dyscyplinarnego obwinionej dla uczestnika postępowania wieczystoksięgowego, o tyle obrońca obwinionej podniósł szereg okoliczności związanych z przebiegiem służby sędziowskiej obwinionej, zwłaszcza w końcowym okresie wykonywania przez nią funkcji przewodniczącej Wydziału V Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w M.. Konstatacje te skłoniły z kolei wspomniane podmioty do wyprowadzenia przeciwstawnych wniosków co do potrzeby

zaostrenia wspomnianej sankcji albo jej złagodzenia ze względu na rażącą łagodność, względnie zaostrenia ze względu na rażącą surowość orzeczonej kary.

W ocenie Sądu Najwyższego sąd *ad meriti* prawidłowo odniósł się do problematyki wymierzenia obwinionej kary dyscyplinarnej. W szczególności nie jest prawdą, jak to utrzymuje w uzasadnieniu do swojego odwołania obrońca obwinionej, że ogólna regulacja odesłania na podstawie art. 128 Prawa o ustroju sądów powszechnych do przepisów kk stanowi istotną barierę w możliwości ustalenia dyrektyw co do wymiaru kary czy ich gradacji. Odrębności wynikające z charakteru postępowania dyscyplinarnego pozwalają sądowi na dokonanie pod tym kątem oceny całokształtu okoliczności wpływających na konkretne rozstrzygnięcie co do kary. Takich czynności dokonał zresztą sąd I instancji wymierzając obwinionej karę nagany, a co ma swoje odzwierciedlenie w uzasadnieniu do wyroku z 19 kwietnia 2019 r.

Kontrolując powyższe rozstrzygnięcie sąd odwoławczy przyjmuje argument podniesiony przez Ministra Sprawiedliwości, że uczestnik miał prawo liczyć na ochronny wobec niego skutek obowiązku, jaki ciążył na obwinionej jako sędzim. Nie tylko jednak sędzia tego obowiązku nie wykonała, ale ponadto uczestnik został *de facto* zmuszony do podjęcia samodzielnych czynności w celu zabezpieczenia swoich interesów. Był również przez cały czas narażony na inne potencjalne konsekwencje wynikające z zaniechania obwinionej. Sytuacja taka jest ze wszech miar nie do zaakceptowania biorąc pod uwagę funkcję ochronną postępowania wieczystoksięgowego w newralgicznym segmencie obrotu gospodarczego jaki dotyczy obrotu nieruchomościami. Ewentualne skutki takich zaniedbań, ze względu na wartość nieruchomości, są szczególnie dotkliwe, a możliwości naprawcze ograniczone i nie zawsze odwracalne.

Niemniej w kompleksowo potraktowanym rozstrzygnięciu co kary sąd musi również uwzględnić istotne argumenty ze strony obrońcy obwinionej, który postrzega karę orzeczoną w I instancji za rażąco surową. Powołuje się przy tym w szczególności na:

1. organizację pracy Wydziału V Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w M. i ponadnormatywne obciążenie pracą obwinionej w czasie popełnienia przewinienia;
2. zaawansowany wiek ze względu na wcześniejsze uzyskanie zgody Ministra Sprawiedliwości na dalsze orzekanie.

Powyższe fakty, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, są prawdziwe i nie budzą wątpliwości co do swojego wpływu na bieżące orzekanie sędziego. Z drugiej jednak strony warto podkreślić jest i to, że mogą być również oceniane jako okoliczność obciążająca, skoro obwiniona pełniła w tym okresie funkcję przewodniczącej wydziału i miała bezpośredni wpływ na organizację pracy w tej jednostce organizacyjnej, a sama sprawa należała do rutynowych (często występujących w postępowaniu wieczystoksięgowym) i nie wymagała szczególnego nakładu pracy. Z kolei wspomniana zgoda Ministra na dalsze orzekanie oparta była na wcześniejszej dobrowolnej prośbie ze strony sędziego, który deklaruje w niej, że chce i zdoła podjąć tym obowiązkiem. Przy tym ostatnim nie bez znaczenia jest również rola Ministra Sprawiedliwości, który powinien uwzględniać, iż wydając taką zgodę, zwiększa do pewnego stopnia ryzyko pojawienia się błędu orzeczniczego sędziego.

Swoista dwoistość powyższych argumentów skłania do uznania, że stanowią one potwierdzenie dla rozstrzygnięcia w zakresie kary, jakie zapadło w sądzie I instancji. Potwierdza również, że każda ze stron ma swoje dodatkowe racje w dokonywanej przez siebie ocenie kwestionowanego orzeczenia, ale nie musi to uzasadniać potrzeby jego zmiany przez sąd odwoławczy.

Sąd I instancji słusznie w swoim orzeczeniu uwzględnił dotychczasowy nienaganny przebieg służby sędziowskiej obwinionej, który jak słusznie podkreślił jej obrońca powinien być regułą w pracy sędziego. Nie może to wprowadzić umniejszać odpowiedzialności z tytułu szczególnie godnych potępienia deliktów, w szczególności popełnionych w związku z orzekaniem, ale wobec przejścia

obwinionej w stan spoczynku ocena jej dotychczasowej pracy musi wpływać w istotny sposób na orzeczenie w przedmiocie jej ukarania.

Jak podkreślił Sąd Najwyższy w swym wyroku z 21 stycznia 2003 r.: „nie każda nietrafność orzeczenia o karze, ale tylko jej rażąca niewspółmierność uzasadnia zmianę orzeczenia o karze (art. 438 pkt 4 k.p.k.). Niewspółmierność rażąca to znaczna, zasadnicza, "bijąca w oczy" różnica między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą. Zarzut rażącej niewspółmierności kary jako zarzut z kategorii ocen można zasadnie podnosić tylko wówczas, gdy kara jakkolwiek mieści się w granicach ustawowego zagrożenia, nie uwzględnia w sposób właściwy zarówno okoliczności popełnienia przestępstwa, jak i osobowości sprawcy” (SNO 57/02, *LEX nr 470261*). W realiach niniejszej sprawy przesłanki te skłaniają do utrzymania orzeczenia w przedmiocie kary.

Pomimo słuszności argumentów odwołania Ministra Sprawiedliwości, co do podkreślenia ciężaru gatunkowego przewinienia wyżej opisane okoliczności łagodzące każą uznać, że odpowiednią, a przede wszystkim sprawiedliwą reakcją na przewinienie obwinionej, jest orzeczona przez sąd I instancji kara nagany. Nie ma przy tym żadnych powodów dla jej złagodzenia, o co wniósł obrońca obwinionej. Kara upomnienia nie spełniłaby bowiem nie tylko żadnych realnych funkcji kary. Jako środek o wybitnie wychowawczym charakterze, ukierunkowany na spowodowanie poprawy zachowania obwinionego w przyszłości, byłaby względem sędziego w stanie spoczynku całkowicie bezcelowa. Tymczasem kara nagany zawiera w sobie znaczny ładunek piętnujący konkretne zachowanie. Jej dotkliwość moralna, zwłaszcza dla sędziego o ponad 35-letniej nienagannej służbie sędziowskiej, nie budzi wątpliwości. Chociaż w praktyce objawia się przede wszystkim stosownym wpisem do akt personalnych ma również swoje oddziaływanie środowiskowe, w czym realizowana jest funkcja odstrasżająca kary dyscyplinarnej.

Zastosowanie w sprawie, postulowanej przez Ministra Sprawiedliwości, sankcji dyscyplinarnej o charakterze pieniężnym w postaci przewidzianego w art. 104 § 3 pkt 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych zawieszenia podwyższenia uposażenia, o którym mowa w art. 100 § 3 tejże ustawy, na okres jednego roku, aczkolwiek formalnie dopuszczalne byłoby ponad miarę dolegliwe zarówno

w świetle przypisanych obwinionej zaniedbań, jak i indywidualnych okoliczności dotyczącej samej obwinionej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie